

Львівський національний університет
імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин

Серія: Міжнародне право

Левицький Т.І.

“Право міжнародних організацій.”

Програма курсу
для студентів факультету міжнародних відносин

Львів 2003

Левицький Т.І.

“Право міжнародних організацій.”

Програма курсу
для студентів факультету міжнародних відносин

Львів 2003

В сучасну епоху – епоху процесів інтеграції та глобалізації життя міжнародного співтовариства – зростає вплив міжнародних організацій на регулювання міжнародних, і зокрема, міждержавних відносин. Активізація зовнішньополітичної діяльності України з необхідністю передбачає її участь в таких міждержавних об'єднаннях. Актуальним завдання є ознайомлення і вивчення досвіду функціонування цих центрів міждержавного співробітництва.

Курс „Право міжнародних організацій” розрахований для студентів факультету міжнародних відносин спеціальності „міжнародне право”. Програма курсу складена з врахуванням того, що аналогічний курс з акцентом не тільки на правові, але й на політичні, економічні, соціальні та інші напрямки діяльності міжнародних організацій може читатись для студентів факультету міжнародних відносин по спеціальностях “міжнародні відносини”, “міжнародні економічні відносини”.

Метою даного курсу ставиться оволодіння студентами навичками аналізу міжнародно-правових аспектів діяльності міжнародних міждержавних організацій, визначення юридичної природи таких міждержавних утворень, їх ролі в регулюванні сучасних міжнародних відносин, вивчення установчих документів, інших рішень міжнародних організацій, тенденцій їх розвитку, можливих змін, розвитку і вдосконалення внутріорганізаційного механізму, процедури прийняття рішень тощо.

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.

Тема 1. Світове співтовариство і міжнародні організації.

Становлення і розвиток права міжнародних організацій. Історичні передумови появи міжнародних організацій як нової, більш ефективної форми співробітництва між державами.

Адміністративні Союзи як перші міжнародні організації (друга половина XIX сторіччя). Ліга Націй – перша політична організація. Ліга Націй та Міжнародна Організацій Праці і їх роль в період між двома світовими війнами. Роль Організації Об'єднаних Націй та міжнародних організацій сімейства ООН в забезпеченні миру і стабільності в сучасну епоху.

Регіональні міжнародні організації. Поява наднаціональних організацій. Тенденція до зростання впливу міжнародних організацій на регулювання міжнародних відносин епохи сучасності.

Світовий міжнародний правопорядок, методи і засоби його забезпечення. Міжнародні організації і їх роль в забезпеченні стабільного правопорядку і підвищення ефективності виконання норм міжнародного права.

Глобальні проблеми сучасності і роль міжнародних організацій у їх вирішенні.

Міжнародні організації і державний суверенітет

Тема 2. Поняття міжнародної організації.

Поняття та суть міжнародної організації. Визначення поняття міжнародної організації, її основні ознаки.

Міжнародна міждержавна (міждержавна) та міжнародна недержавна організація. Класифікація міжнародних організацій. Критерії класифікації.

Тема 3.Юридична природа міжнародних організацій.

Поняття юридичної природи міжнародної організації. Міжнародна правосуб'єктність міжнародної організації. Питання про волю міжнародної організації, її самостійні права і обов'язки. Особливий характер міжнародної правосуб'єктності міжнародної організації.

Привілеї та імунітети міжнародної організації та її службових осіб. Правова природа таких привілеїв. Постійні представництва держав при міжнародних організаціях. Місії постійних спостерігачів.

Договірна правоздатність міжнародної організації.

Тема 4 .Членство в міжнародних організаціях.

Поняття членства в міжнародній організації та його значення для ефективної діяльності міжнародної організації .

Види членства. Умови і порядок вступу в міжнародні організації. Права і обов'язки держави як члена міжнародної організації.

Призупинення членства. Вихід і виключення як форми припинення членства.

Інші форми співробітництва держав з міжнародними організаціями (асоційоване членство, участь в якості спостерігача, участь в угодах, які укладаються під егідою міжнародної організації тощо).

Тема 5 Правовий статус персоналу міжнародних міждержавних організацій.

Поняття та категорії персоналу міжнародної організації. Привілеї та імунітети Генерального Секретаря, його заступників, а також інших вищих посадових осіб. Правовий статус інших категорій персоналу міжнародної організації

Тема 6 Внутріорганізаційний механізм міжнародної організації.

Поняття і роль внутріорганізаційного механізму в діяльності міжнародної організації. Етапи його розвитку.

Поняття органу міжнародної організації. Принципи формування органів. Класифікація органів, критерії класифікації.

Взаємовідносини між органами міжнародної організації.

Тема 7 Функції міжнародної організації

Види функцій міжнародних організацій: інформаційна, нормотворча, контрольна, оперативна та судова функції та їх роль в забезпеченні виконання завдань міжнародної організації.

Санкції міжнародних організацій: їх види, зміст та правова природа.

Міжнародно-правова відповідальність міжнародних організацій.

Тема 8 Нормотворча діяльність міжнародної організації.

Договірна правоздатність міжнародних організацій. Віденська конвенція про право міжнародних договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 1986 року.

Вплив міжнародної організації на нормотворчі процеси держав.

Тема 9 Внутрішнє право міжнародної організації.

Поняття внутрішнього права міжнародної організації джерела внутрішнього права: установчі документи, регламенти діяльності органів, рішення, які приймаються органами організації. Вплив міжнародних договорів на внутрішнє право міжнародної організації.

Юридична природа актів міжнародної організації. Порядок їх прийняття. Процедура голосування. Юридична сила рішень міжнародної організації

Особлива частина

Тема 10 Міжнародні організації універсального характеру.

Організація Об'єднаних Націй. Історія створення та правова природа. Мета та цілі створення організації. Система органів ООН. Механізм ООН по забезпеченню миру та безпеки в світі.

Спеціалізовані установи ООН. Цілі, завдання, основні принципи діяльності, склад, структура та напрямки діяльності спеціалізованих установ. Компетенція спеціалізованих установ. Взаємовідносини між ООН та спеціалізованими установами.

Тема 11 Регіональні та субрегіональні організації.

Правова природа регіональних та субрегіональних міжнародних організацій. Порядок їх створення, діяльність та компетенція .

Юридична природа та правове положення ОБСЄ, НАТО, Європейського Союзу (ЄС), Ради Європи (РЄ), Організації Американських Держав (ОАД), Організації Африканської Єдності (ОАЄ), Ліги Арабських Держав (ЛАД) та інш... Відповідність діяльності цих організацій до ст.52 Статуту ООН

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ.

Тема № 1. Поняття міжнародної міждержавної організації.

1. Історія стовнення та розвитку права міжнародних організацій.
2. Значення міжнародних організацій на сучасному етапі міжнародних відносин. НТР і розвиток інститу міжнародних організацій. Глобальні проблеми людства і міжнародні організації.
3. Поняття міжнародної міждержавної організації.

Література:

- 1 Курс международного права в 7-ми томах.-т.6.- М., Наука 1992
- 2 Муравьев В. Международные организации— специфические субъекты международного права.— К.,1990.
- 3 Шибаева Е.А. Право международных организаций.- М., 1986.

Тема № 2. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права

1. Особливий характер міжнародної правосуб'єктності міжнародних організацій.
2. Привілеї та імунітети міжнародних організацій та їх службових осіб.
3. Постійні представництва держав при міжнародних організаціях.

4. Договірна правоздатність міжнародних організацій.

Література:

1. Актуальные проблемы деятельности международных организаций
2. Ганюшкин Б.В. Дипломатическое право международных организаций.-М.,1972.
3. Дружков М.П. Заключение многосторонних договоров в рамках и под эгидой международных организаций.—К.,1986.
4. Зайцева О.Г. Международные межгосударственные организации.—М.,1983.
5. Захарова Н.В.О международном правопреемстве и его объекте // Сов. государство и право,1967,№ 4.
6. Кузнецов С.А. Представители государств в международных организациях.—М.,1990.
7. Лукашук И.И. Международная организация как сторона в международных договорах. // СЕМП.-М.,1961,- с.144-154.
8. Муравьев В.И. Международные организации --- специфический субъект международного права.— К.,изд-во КГУ, 1990.
9. Фещенко А.С. Явление наднациональности в деятельности международных организаций. // СЕМП.1987.—М.,1988.-с. 159 –172.

Тема № 3. Юридична природа міжнародних організацій.

1. Статут міжнародної організації – міжнародний договір особливого виду.
2. Компетенція міжнародної організації
3. Правова природа актів міжнародних організацій і порядок їх прийняття.

Література:

1. Дмитриева Г.К. Роль резолюций Генеральной Ассамблеи ООН в механизме нравственного регулирования международных отношений. // Вест. Киев. ун-та. Международные отношения и международное право. 1985. Вып. 20. - с. 22-26.
2. Зайцева О.Г. Международные организации: принятие решений. — М., 1989.
4. Кривчикова Э.С. Основы теории права международных организаций. — М., 1979.
5. Митрофанов М.В., Мюллерсон Р.А. О внутреннем праве международных организаций. // Правоведение. 1986. - № 4.
6. Моравецкий В. Функции международных организаций. — М., 1976.
7. Нечаев Б.Н., Волосова Л.В. Венская конвенция о праве договоров между государствами и международными организациями 1986 г. // СЕМП. 1987. — М., 1988. — с. 159-171.
8. Шибаева Е.А. Правовой статус межправительственных организаций — М., 1976.
9. Шибаева Е.А. Право международных организаций. — М., 1986.
10. Международное право в документах. — М., 1982. — с. 196-228, 232-250, 255-278.

Тема №4. Правові форми участі держав в діяльності міжнародної організації.

1. Поняття членства в міжнародній організації Роль і значення членства .

2. Держави-засновники та держави, що приєднались. Умови членства та процедура вступу в міжнародну організацію.

3. Права і обов'язки держави як члена міжнародної організації.

4. Призупинення членства в міжнародній організації.

5. Припинення членства в міжнародній організації, його правові наслідки.

6. Інші форми співробітництва держав з міжнародною організацією:

а) асоційоване членство;

б) держава-спостерігач при міжнародній організації;

в) участь держав-нечленів організації в угодах, укладених під егідою цієї організації, тощо.

Література:

1. Установчі акти міжнародних організацій
2. Кривчикова Э.С. Основы теории права международных организаций.-М.,МГИМО,1979.
3. Шибаева Е.А., Поточный М. Правовые вопросы структуры и деятельности международных организаций – М.,Изд-во Моск. ун-та –1986.
4. Зайцева О.Г. Международные межправительственные организации. –М.: Наука,1983.

Тема 5 Внутріорганізаційний механізм міжнародної організації..

1. Поняття внутріорганізаційного механізму. Фактори, що визначають внутріорганізаційну структуру міжнародної організації.
2. Органи міжнародної організації та їх класифікація:
  - а) вищий орган;

- б) виконавчий орган;
  - в) адміністративний орган;
  - г) допоміжні органи;
  - г) судові органи;
  - д) інші органи
3. Взаємовідносини між органами всередині міжнародної організації.

Література:

1. Актуальные проблемы деятельности международных организаций. -- М., 1982.
2. Зайцева О.Г. Международные межправительственные организации.— М., 1983.
3. Кольяр К. Международные организации и учреждения. — М., 1972.
4. Шибаева Е.А., Поточный М. Правовые вопросы структуры и деятельности международных организаций.— М., 1988.

Тема 6 Організація Об'єднаних Націй

1. Історія становлення і розвитку ООН.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй. Завдання, мета та принципи діяльності ООН.
3. Основні напрямки діяльності ООН. Досягнення та проблеми.
4. Членство в ООН. Правовий статус спостерігача в ООН.
5. Привілеї та імунітети ООН та її персоналу. Система органів ООН. Характеристика головних органів ООН
6. Механізм прийняття рішень в ООН. Юридична сила рішень ООН та її органів.

Література:

1. Статут ООН.— Международное право в документах. Сб. док.—Под. ред ..Блатовой. —М.1982.
2. Бруз В.С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів. — К.,1995.
3. Болгов О. Аспекти проблеми реформування ООН.// Право України.—1995.-- №5-6.
4. Болгов О. Нова глобальна геополітична ситуація і реформа ООН.// Право України.—1998.--№9
5. Зленко А.Універсальний механізм багатосторонньої дипломатії.// Політика і час. 1995, № 10.
6. Кривчикова Э.С. Главные органы ООН.— М.:МГИМО., 1989.
7. Крилов Н.Б. Принципы участия государств в системе ООН.—М.,1986.
8. Крилов Н. Повышение роли и эффективности ООН в укреплении международного правопорядка. —М., ИГПАН СССР.—1989.
9. Международные неправительственные организации и учреждения. Справочник.—М.:Междунар. отношения,1982.—374 с.
10. Митрофанов М.В. Служащие международных организаций.Персонал организаций системы ООН.- М.:Междунар. отношения,1981.-118 с.
11. Фёдоров В.Н. К вопросу о повышении эффективности ООН. // Советский ежегодник международного права 1985.—М., 1986.- с.196-202.
12. Фёдоров В.Н., Ефимов Г.К.ООН и проблема адаптации её Устава к новым реальностям.// Сов. Государство и право,1992.--№6.
13. Организация Объединённых Наций. Основные факты. Справочник. Пер. с англ.— М.:Из-во «Весь мир»— 2000.—624 с.

14. ООН и современные международные отношения.— М.,1986
15. ООН в системі міжнародних відносин.—К.,1995
16. ООН. Краткий справочник. — М., Междунар. отношения,1980. (і наступні роки видання).
17. ООН. Основные сведения об ООН.— М., Междунар. отношения. 1991.
18. Спеціалізовані установи системи ООН.— К.,Либідь,1995.—116 с.

Тема 7 Аналіз діяльності міжнародної організації

(зразок плану семінарського заняття)

Характеристика міжнародної організації проводиться по схемі плану, який запропонований нижче, а також з врахуванням вимог і критеріїв, запропонованих програмою даного курсу. З цією метою можуть бути обрані основні регіональні організації ,такі як ОБСЄ, НАТО, ЕС, Рада Європи, ОАД, ОАЄ, ЛАД тощо, а з врахування читання цього курсу студентам інших спеціальностей, наприклад, організації економічного , фінансового , соціального характеру.

1. Історія створення міжнародної організації (передумови, баланс політичних інтересів тощо)
2. Завдання, мета, цілі створення, основні напрямки діяльності. Загальна характеристика установчих документів організації.
3. Правові питання членства .Форми участі держав-не членів міжнародної організації в її діяльності.
4. Система органів організації (порядок створення, регламентація їх діяльності, порядок прийняття рішень, юридична сила таких рішень).

5. Привілеї та імунітети міжнародної організації ті її персоналу.
6. Досягнення та проблеми діяльності міжнародної організації..

Література:

- 1 Абу-Ель Хадж Айтмаи. Ліга Арабських Держав: цілі і принципи // Право України.—1997.-- №7
2. Абу-Уль Хадж Айтман Мирне розв'язання спорів за Статутом Ліги Арабських держав.// Право України.—1998.--№4..
- 3 Мармазов В.Є., Піляєв І.С.Рада Європи:політико-правовий механізм інтеграції.—К.: Юридична книга, 2000.—471 с.
4. Михайловський М. Організація Африканської Єдності (міжнародно-правові проблеми).—К.,--1972.—481 с.
- 5 Моисеев Е.Г. Правовой статус Содружества Независимых Государств.Учебн пособие.—М.,1995.
7. Фещенко А.С. Явление наднациональности в деятельности международных организаций.// оветский ежегодник международного права.1987.— М.,1988.-с. 159-172

Література до курсу:

а) Наукова література

1. Актуальные проблемы деятельности международных организаций: теория и практика.—М.: Междунар. отношения, 1982.—351 с
2. Ашавский Б.М. Межправительственные конференции: международно-правовые вопросы.—М.:Междунар. отношения, 1980.—125 с.
3. Ганюшкин Б.В. Дипломатическое право международных организаций.-М.,1972
4. Зайцева О.Г. Международные межправительственные организации.- М.: Наука,1983.-168 с.
5. Европейское право.Учебник для вузов.—М.:Норма-Инфра-М,2000-720 с.
6. Илюхина Р.М. Лига Наций,1919-1934.- М.:Наука,1982.- 357 с.
7. Коваленко И.И. Международные неправительственные организации.-М.Междунар. отношения,1976- 167 с.
8. Кольяр К.А. Международные организации и учреждения.—М. Прогресс,1972
9. Кривчикова Э.С. Основы теории международных организаций.—М., МГИМО, 1979
10. Котляр В.С. Северный Совет: структура, деятельность.- М.: Междунар.отношения,1973.-144 с.
11. Кузнецов С.А. Представители государств в международных организациях.—М., Междунар. отношения.—1980.—104 с.
12. Курс международного права в 7-ми томах.- т.6.— М.,Наука,1992.
13. Морозов Г.И. Международные организации.Некоторые вопросы теории.—М.,1974.
14. Моравецкий В.. Функции международной организации.—Мю, Изд-во Прогресс--1976

- 15 Нешатаева Т.Н. Международные организации и право. М., Дело.—1998.
- 16 Шибаева Е.А., Поточный М. Правовые вопросы структуры и деятельности международных организаций.— М.,--1980.
- 17 Шреппер Х.-А. Международные Организации. Справочник.—М.,1995
- 18 Шреппер Х.-А. Международные экономические организации. Справочник.—М.,1999.
19. L. Kirgis. International Organizations in Their Legal Setting.—1999
- 20 Schermers H.G. International Institutional Law.--1980

б) Веб-сторінки про міжнародні організації:

ООН: // www.un.org/ або // www.unsystem.org

СНД: // www.cis.minsk.by

МОП: // www.ilo.org

НАТО: // www.nato.int

ОАД: // www.oas.org

ОАЄ: // www.oau-oua.org

ОБСЄ: // www.osce.org

СОТ: // www.wto.org

Рада Європи: // www.coe/fr/eng/

Європейський Союз: // www.europa.eu.int

А також // www.rada.kiev.ua , тобто, веб-сторінка

Верховної Ради України, на якій розміщені установчі документи міжнародних організацій, членом яких є Україна

.

Методичне видання

Левицький Тарас Іванович

Кандидат юридичних наук
Факультету міжнародних відносин
З

“Право міжнародних організацій.”

Програма курсу
для студентів факультету міжнародних відносин

Відповідальний за випуск – М.З. Мальський
Комп’ютерний набір –
Макетування – О.С. Кучик

Умовних друкованих аркушів – 1. Тираж –100.

Надруковано на факультеті міжнародних відносин
Львівського національного університету ім.І.Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1